

DOI: <https://doi.org/10.36059/978-966-397-394-4-11>

Кикта Роман, викладач відділу скульптури Львівського державного коледжу декоративного і ужиткового мистецтва ім. І. Труша

Творчість Михайла Дзиндри та національна культурна традиція: світоглядний аспект

***Ключові слова:** творчість Михайла Дзиндри, культурна традиція, національний світогляд.*

Roman Kykta, Teacher at the Department of Sculpture, Ivan Trush Lviv State College of Decorative and Applied Arts (Lviv, Ukraine).

Mykhailo Dzyndra's artwork and the national cultural tradition: the worldview aspect

Abstract. The report characterises the reflection of the specific features of the national outlook, mentality, and worldview in sculptures by Mykhailo Dzyndra (1921–2006). The study demonstrates that the artistic features of his sculptural works are influenced by the idealization and romanticization of the image of Ukraine in the circles of Ukrainian artistic emigration, as well as by emotionality, lyricism, sensuality, aestheticism, gentle humor, and an elaborate system of archetypes inherent in Ukrainians.

Key words: *Mykhailo Dzyndra's artwork, cultural tradition, national outlook.*

Особливістю творчості Михайла Дзиндри (1921–2006) – українського скульптора, живописця, графіка, архітектора, який народився у с. Демня на Львівщині, навчався в Мистецько-промисловій школі у Львові та Академії мистецтв у Мюнхені, віднайшов свій творчий шлях, жив і працював у США – є загалом властива українській художній еміграції актуалізація традицій національної культури, зокрема на рівні *менталітету, світогляду, світовідчуття*.

Так, прагнення українських митців-емігрантів до збереження історичної пам'яті народу, відтворення його культурних кодів простежується у зверненні майстра до національних образів-архетипів, візуалізованих у парадигмі новаційних форм. Зокрема чільне місце у творчості М. Дзиндри посів образ родини – національного суспільного *sacrum*, осмисленого як органічна єдність, самодостатній мікрокосм («Родина», 1969–1972; «Родина», 1970; «Залюблені», 1972; «Родина» 1982), утілений в цілісній пластиці форм. Відлуння специфікованого на українському ґрунті образу Великої Матері, Богині-матері, Матері помітні в асоціативних «Жінці», «Сидячій матері» (1970), «Сидячій» (1971, 1973), «Жіночій постаті», «Матері» (1974), «Жінці з дитиною», «Мамі з дітям». Особливістю застосування М. Дзиндрою «материнського» культурного коду є корелятивність скульптурних образів сенсам захисту, затишку, мудрості, джерела життя.

Section 1. Ukrainian art from ancient times to the present

Значно менш частотним у доробку художника є архетиповий образ героя, представлений у ранніх роботах «Партизан» (1946), «Борці» (1962) та асоціативній композиції «Воїн» (1983).

Відзнакою творчості скульптора є властивий українській національній свідомості інтерес до праісторії, помітний в апеляції до сутностей і форм давніх культур. Так, у «Печерному чоловікові» (1970), що поклав початок періоду «пластичних асоціацій» у творчості майстра, «Хористах» (1976), «Танку» (1977) та «Воїнові» (1983) відчутні ритміка і лаконізм петрогліфів, а в «Українці» та «Сидячій» відлунюють статика й монументальність трипільських скульптур. Перегук з «половецькими бабами» властивий «Жіночій постаті», основою пластичної виразності якої слугує велична цілісність форм.

Національно-ментальним маркером творів М. Дзиндри слугують виокремлені Д. Чижевським у якості елементів національного світогляду емоційність, ліричність, кордоцентризм.

Особливістю творчості скульптора є притаманні українському духовно-мистецькому виразу гумористичність і тонкий, лагідний, зрівноважений гротеск, відображені у зворушливо-кумедних та овіяних ніжністю образах жінки («Жінка»; «Жінка» (1971); «Дівчата» (1971); «Сидяча» (1971); «Сидяча жінка» (1972); «Стара» (1972); «Сидяча» (1973); «Індіанка» (1973); «Негритянка»), асоціативних фігурах («Сидячий гротеск» (1970); «Поет» (1973)), глибоко індивідуальному потрактуванні релігійних тем («Молитва» (1970); «Пророк»; «Христос» (1970); «Св. Василій» (1970–1971); «Апостол» (1971); «Медитація» (1971); «Дяк» (1971); «Ксьондзи» (1971); «Молільник» (1972); «Ангел» (1972); «Старий ангел» (1973)).

Відлуння властивого традиційній українській культурі магічного світогляду помітні в «Демоні», «Страхопуді» (1973), «Духах» (1981), «Сові» (1991).

Отже, можемо зробити висновок, що попри сторонність інституціоналізованій діяльності Об'єднання мистців українців в Америці (ОМУА), «традиціоналістському» керунку української мистецької еміграції й творенню в ньому «українського національного стилю», пошуки М. Дзиндри мають виразне національне світоглядно-ментальне забарвлення в поєднанні з утіленням авторського задуму в розмаїтті новаційних скульптурних форм. Особливістю творчості майстра є застосування актуалізованих національних культурних кодів для осмислення українського культурного спадку як складника світового культурного простору, збереження національної ідентичності й діалогічної інтеграції в середовище інших культур.

